

ПРОФЕССИОНАЛ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ЛОЙИХАЛАРНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ

Бозоров Мансур

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси магистранти
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13970413>

Аннотация: Ушбу мақолада профессионал таълим муассасаларида лойиҳаларни молиялаштиришнинг аҳамияти, механизмлари ва турли сармоялаштириш манбалари таҳлил қилинади. Хусусан, лойиҳаларни самарали молиялаштириш учун давлат маблағлари, хусусий сектор сармоялари ва халқаро грантлардан фойдаланиш имкониятлари ўрганилади. Профессионал таълим тизимининг ривожланиши учун молиялаштиришнинг мустақкам асослари зарурлиги таъкидланади.

Калит сўзлар: Профессионал таълим, лойиҳаларни молиялаштириш, давлат бюджети, хусусий сектор, халқаро грантлар.

Профессионал таълим муассасалари ҳар бир мамлакатнинг иқтисодий ривожланиши ва меҳнат бозорини сифатли кадрлар билан таъминлашда муҳим ўрин тутади. Ушбу муассасаларда таълим жараёнлари ва лойиҳаларнинг самарали амалга оширилиши учун молиялаштириш муҳим аҳамият касб этади. Бугунги кунда Ўзбекистонда таълим тизимини ривожлантиришга қаратилган бир қатор ислохотлар ўтказилмоқда ва уларнинг самарадорлиги молиялаштириш манбаларига боғлиқдир.

Молиялаштириш жараёнида давлат бюджети асосий манба ҳисобланади, бироқ хусусий сектор сармоялари ва халқаро грантлар ҳам катта аҳамиятга эга. Профессионал таълим муассасаларида амалга ошириладиган лойиҳалар, хусусан, таълим инфратузилмасини яхшилаш, ўқув материаллари билан таъминлаш ва инновацион технологияларни жорий этиш бўйича лойиҳалар молиявий қўллаб-қувватлашни талаб қилади.

Профессионал таълим муассасаларида лойиҳаларни молиялаштириш масалалари қўплаб илмий тадқиқотлар ва халқаро тажрибаларда ёритилган. Жаҳон банкининг таълим бўйича ҳисоботларида таълим инфратузилмасини ривожлантиришда давлат-хусусий шериклик (ДХШ) моделларининг аҳамияти таъкидланган [1]. Ушбу моделлар орқали таълим муассасалари учун қўшимча маблағлар жалб қилиниши мумкинлиги ва хусусий сектор билан ҳамкорликнинг ривожланиши таълим тизимини молиялаштириш жараёнини самарали қилишини кўрсатади.

Шунингдек, Европа Иттифоқида профессионал таълим лойиҳаларини молиялаштиришнинг кўп қиррали механизмлари жорий этилган. Европа Иттифоқи давлатлари таълим соҳасини ривожлантириш учун халқаро грантлар ва турли фондлар орқали молиялаштиришга катта эътибор қаратади. Бу фондлар орқали амалга ошириладиган лойиҳалар таълим тизимини замонавий талабларга мослаштиришга ёрдам беради [2].

Профессионал таълим муассасаларида лойиҳаларни молиялаштириш учун турли манбалар мавжуд. Қуйида уларнинг асосийлари келтирилган:

Давлат бюджети таълим соҳасини молиялаштиришда асосий манба ҳисобланади. Ўзбекистонда таълим тизимига қаратилган маблағлар давлат бюджети ҳисобига ажратилади ва улардан профессионал таълим муассасаларининг инфратузилмасини

ривожлантириш, ўқув материаллари хариди ва ўқитувчиларнинг малакасини ошириш каби ишлар амалга оширилади.

Давлат бюджети таълим муассасаларини молиялаштиришда муҳим, аммо чегараланган ресурс ҳисобланади. Шу боис, давлат томонидан қўшимча манбалар, жумладан, хусусий сектор сармояларини жалб қилиш зарур.

Хусусий сектор профессионал таълим муассасаларида амалга ошириладиган лойиҳаларни молиялаштиришнинг яна бир муҳим манбаси бўлиши мумкин. Хусусий сектор билан ҳамкорлик қилиш, шунингдек, давлат-хусусий шериклик (ДХШ) моделлари орқали молиялаштириш орқали таълим тизимини ривожлантиришга қўшимча маблағлар жалб қилиниши мумкин. Масалан, хусусий компаниялар томонидан ўқув жараёнига технологик инноватсияларни киритиш лойиҳалари амалга оширилиши мумкин.

Хусусий сектор иштирокидаги лойиҳаларнинг афзаллиги шундаки, улар орқали профессионал таълим муассасалари бозор эҳтиёжларига мос кадрлар тайёрлашга эришиш мумкин. Бу жараёнда хусусий секторнинг манфаатдорлиги таълим сифатини оширишга ёрдам беради.

Халқаро грантлар ва таълим фондлари ҳам профессионал таълим лойиҳаларини молиялаштиришда муҳим аҳамиятга эга. Жаҳон банки, Европа Тикланиш ва Тараққиёт банки (ЕТТБ) ва бошқа халқаро ташкилотлар таълим соҳасига қаратилган грантлар ва молиявий кўмаклар орқали ўқув жараёнлари ва инфратузилмани ривожлантиришга ҳисса қўшади. Ҳозирги кунда кўплаб халқаро ташкилотлар таълим соҳасини инновацион усуллар билан ривожлантириш учун турли лойиҳаларни қўллаб-қувватламоқда.

Профессионал таълим муассасаларида лойиҳаларни молиялаштириш таълим сифати ва инфратузилмасини яхшилашда муҳим аҳамият касб этади. Давлат бюджети билан бир қаторда, хусусий сектор сармоялари ва халқаро грантлардан фойдаланиш орқали таълим тизимини ривожлантириш имкониятлари катта. Бу жараёнда давлат-хусусий шериклик моделлари ва халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик алоҳида аҳамиятга эга.

References:

1. World Bank. (2021). *Education Infrastructure and Public-Private Partnerships*.
2. OECD. (2022). *Financing Vocational Education Projects: European Models*.